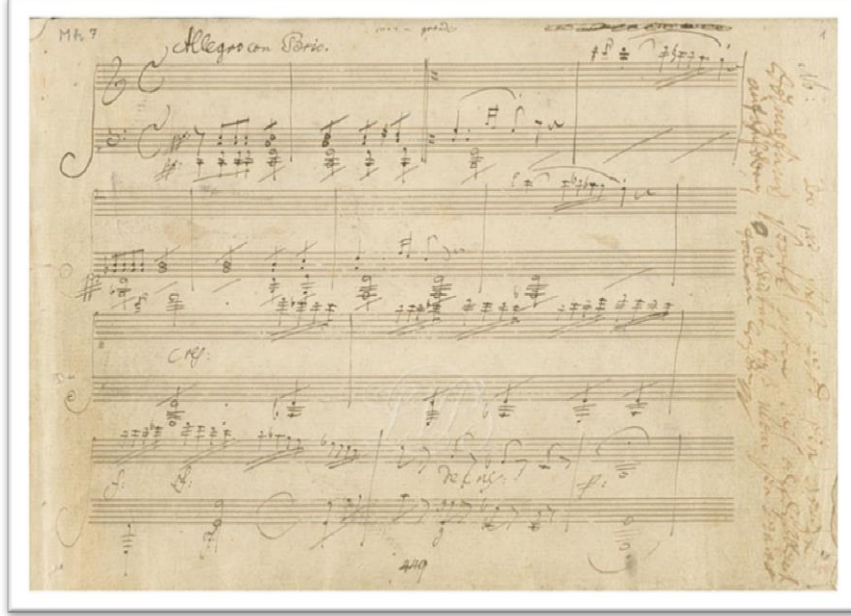

Piyano Sonatı No.21, Do Majör Op.53 (Waldstein)

* Allegro con brio * Ontruduzione. Adagio Molto-attaca * Rondo. Allegretto moderato-Pretissimo

Piyano, Beethoven'ın yaşamında ve bestelerinde çok önemli yer tutar. Daha gençliğinde Mozart'ı etkileyen doğaçlama çalışı, Viyanalı dinleyiciyi büyüleyen güçlü ve anlamlı tuşesi, bir yay gibi uzanan legatoları ve belki bazen sert seslendirişinin şaşırtıcılığıyla seçkinleşen Beethoven'ın piyano sonatları genellikle üç bölüme ayrılır: Erken dönemde doğal ve canlı bir coşku vardır, oda müziği havası egemendir. Orta dönemde parlak konçertant etki ön plana geçer; piyanistin daha etkili olabilmesi, hatta virtüöz bir yorum sergilemesi gerekir. Bu dönemde Waldstein Sonatı'nın ve büyük konçertoların çağı da gelmiştir. Son dönem ise, sağırlığı nedeniyle dış dünyadan uzaklaşması, piyanoyu kendi hülyalarına ve deneylerine ayırışının dönemidir.

Beethoven, yaşamında bir dönüm noktası olan Eroica Sevfonsi'ni yazdığı yıl olan 1804'te Op.53 Piyano Sonatı'nı tamamlamış ve Bonn'dan tanıdığı arkadaşı Kont Ferdinand von Waldstein'a (1762-1823) ithaf etmiştir. Eserini para için herhangi bir soylu yerine, çok sevdiği ve saydığı, aynı zamanda besteci olan Waldstein'a ithaf etmesi de bir yeniliktir.

Fransız piyano yapımcısı Erad'ın 1803'te yolladığı, o devrin beş oktavlık piyanolarını aşan ses genişliğiyle –Sol anahtarlı portenin beşinci ilave çizgisinin üstünde yer alan- tiz Do sesine ulaşabilen ve daha üstün bir titreşim sağlayan büyük gövdeli piyano, Beethoven'e yeni olanaklar sağlamıştır. Waldstein Sonatı'nın tınısal zenginliği bununla da açıklanabilir. Beethoven'ın bu eseriyle büyük form ustalığına eriştiğini, özgürce ve soylu biçimde yükselen bir anıt yarattığını belirten müzik dünyası bu konuda aynı düşüncelyi paylaşmaktadır.

Sonat, iki büyük bölümden ve aradaki kısa geçişten oluşur. 1. Bölüm 4/4'lük ölçüde, DO Majör tonda, neşeli var parlak (Allegro con brio) tempoda başlar. Daha başında akorlarla duyurulan 14 ölçülük girişte, eserin eni bir dili olduğu belli olur: Bu akorlar giriş değil, ana temadır. Güçlü ve canlı ana tema, klasik formlara hiç aldırmadan, alışılmamış çeşitli tonalitelere değişime uğrar. Fransa'da, bölüm başlangıcının bir kreşendo ile yükselmesinin aydınlık bir günışığına benzetilmesi nedeniyle esere "L'aurore" (Gündoğumu) adı verilmiştir. Staccatolu oktavların dört ölçülük geçişinden sonra oluşan ve bu canlı harekete, kural dışı bir tonalitede karşı

çıkan koral benzeri aydınlık yan tema yeni bir hava yaratır. Bu yan tema bölümüne, Mi Majör tonuyla hem parlak bir renklilik, hem de geniş bir armonik olarak sağlar.

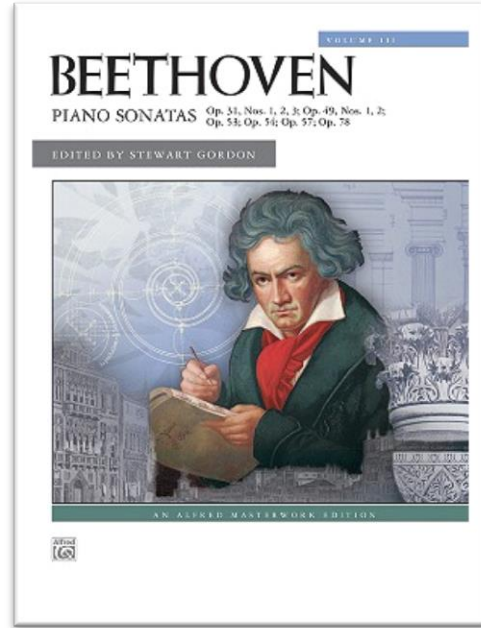

28 mezür uzunluğundaki kısa ve çok ağır (Adagio molto) tempoda ve 6/8'lik ölçüde başlayan 2. Bölüm, "Intruduzione" (Giriş) başlığını taşır. Öğrencisi Ries'in anlattığına göre, aslında Beethoven eseri üç bölüm olarak planlamış ve ikinci bölüm için uzun bir Andante yazmış; ancak bir arkadaşının eserin çok uzun olduğunu söylemesi üzerine önce çok öfkelenmiş, sonra ona hak vererek bu bölümü çıkarmış ve "Andante Favori" adıyla ayrıca yayınlamıştır. Beethoven, bu kısa bölüm Intraduzione'yi finale (Rondo'ya) geçiş olarak kullanmıştır. Önce yan tema anımsatılır, sonra tutkulu ve ciddi bir ezgi duyurulur ve gerilimli ilk bölmeyi tekrarlayan bir atakla (attaca) neşeli ve parlak rondo'ya geçilir.

3. ve son bölüm ılımlı Allegretto (Allegretto moderato) tempoda, 2/4'lük ölçüde bir rondo'dur. Önce sade ve geniş bir ezgi gibi, mulu biçimde yayılır. Bestecinin bu melodiyi, doğduğu kent olan Bonn'dan bir Ren halk şarkısından anımsadığı ve yine aynı kentten gelen Kont Waldstein'ı düşünerek buna yer verdiği söylenir. Çok kez tekrarlanmasına karşın büyüsunü yitirmeyen ezgi,

yan temalarla karşılanır ve doruk noktasını oluşturan çok hızlı (pretissimo) coda'da virtüözce duyurulur. Burada oktavlarla seslendirilen bölme yeni bir oktav çalış ekolü gerektirmiş, trillerin yarattığı büyülu tını, sonraki Beethoven sonatlarında sık sık duyulan bir unsur olmuştur.

(Süre 26')

http://www.youtube.com/watch?v=dL0JLNt_3EE
<http://www.youtube.com/watch?v=hjWBweNBHIM>
<http://www.youtube.com/watch?v=YcOmP5j1Jy8>
<http://www.youtube.com/watch?v=Q6Yn96G16Og>

Kazım ÇAPACI